

ПОЕТИКА ПОГРАНИЧЧЯ В ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ

УДК 821.161.2=163.42.091"192/193

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОРІВНЯЛЬНОГО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ І ХОРВАТСЬКОЇ ЛІТЕРАТУР

Євген ПАЩЕНКО

*Загребський університет,
вул. маршала Тіма, 14, Загреб, HR-10000, Хорватія,
e-mail: yevgpashchenko@hotmail.com*

У необхідності порівняльного дослідження української і хорватської літератури відзначено окремі аспекти, зокрема періоду романтизму і реалізму. В літературному процесі ХХ століття вказано на деякі аналогії, що потребують висвітлення. Багатий матеріал для порівнянь дає творчість представників модерну, експресіонізму – в зображенні Першої світової війни. Потребують спостережень схожі тенденції у розвитку драми 1920-х років, показ долі письменників, які захоплювалися ідеологіями тоталітарних режимів 1930-х років, літератури еміграції після 1945 року. Новий простір для компаративних досліджень дає відображення сучасних проблеми, які приносить глобалізація.

Ключові слова: українсько-хорватські порівняння, Тарас Шевченко, Мирослав Крлежа, Василь Стефаник.

Заторкнуто проблему, що не втрачає значення у порівняльній славистиці, – необхідності комплексного, інтердисциплінарного компаративного простеження історичних процесів з виявленням і узагальненням на просторах двох народів – українського і хорватського. Незважаючи на територіальну розмежованість неслов'янським етнічним вторгненням, ці дві культурні традиції дають чимало підстав для твердження про їхню глибоку пов'язаність, яка сягає у проблематику етногенезу й різною мірою простежується у наступних історичних періодах, культурних епохах. Можна говорити про своєрідну майже безперервність процесу взаємопов'язаності, яка лише в окремих періодах дещо послаблюється, але загалом виявляє реальну контактність або ж типологічну схожість, незважаючи на послабленість зв'язків у окремих часових періодах¹. Деякі культурно-історичні масиви мають матеріал для простеження контактних процесів – від давнини і до наступних століть, що відображається в різних проявах². Актуалізована упродовж кількох століть у хорватському суспільстві проблема етногенезу не може розглядатися без залучення до цієї проблематики українського

¹ Поштовх для вивчення цього процесу дали, зокрема, й публікації з ініціатив відкритого у 1995 році посольства України в Хорватії [13].

² Зокрема, в топонімії з відображенням язичницького культу, у середньовічних пам'ятках права, в ономастиці, етнології, мовних аналогіях тощо [18].

матеріалу, що з ініціатив сучасної хорватської україністики [17] все більше привертає увагу хорватських дослідників, зокрема у реконструкції міфологічного нашарування слов'янської культури дохристиянського періоду [14; 15; 16].

З падінням української середньовічної державності і поступовим зміщенням центру на захід, Галичина відігравала роль провідного простору комунікацій з хорватськими землями, що переживали подібні проблеми втрати середньовічної державності, роздвібнення земель, агресивність сусідніх середовищ. Хоча безпосередні українсько-хорватські комунікації менш видимі в середньовіччі, проте Львів, Острог інші осередки були різною мірою долучені до культурних процесів проникнення ренесансних проявів на українські землі, зокрема в розвитку друкарства та інших явищ, що вимагає окремого дослідження. Українсько-хорватські взаємини посилювалися в добу бароко, що виявилось на контактному й типологічному рівнях. Українське унійство, як прояв традиційного українського європеїзму зі збереженням національної середньовічної традиції, посилювало зв'язки з хорватською культурою з помітним впливом на неї, що відбувалося у колі ініціатив Римської церкви, за участі українських греко-католиків. Це відобразилося у перекладанні хорватських глаголицьких текстів на церковнослов'янську мову української редакції [21], у формуванні поглядів, виникненні мовознавчих праць визначного представника хорватського барокового славізму Юрая Крижаніча (Juraj Križanić), якого надихала граматики Мелетія Смотрицького у створенні своїх порівняльних граматики [23]. Із приєднанням у XVIII століття західноукраїнських земель до Австро-Угорської монархії українсько-хорватські комунікації відбуваються в спільному територіально-адміністративному просторі, що закономірно відкривало можливості для контактів, особливо в наступному XIX столітті [2].

У літературному процесі зазначеного століття виділяємо три головні стилістичні комплекси, що кореспондують з відповідними українськими формаціями. Перший становить література національного відродження, представлена ілліризмом, що у процесі національної ідентифікації актуалізує славізм як одну з традиційних ідей хорватської літератури. У відображенні власної національної самобутності, апеляції до інших слов'янських літератур і культур українська відіграє помітну роль у формуванні хорватської ідентичності. Історичне минуле, фольклор і романтична поезія – головні відображення українського матеріалу в хорватському романтизмі [9]. Якщо суспільно-політичні, ідейні прагнення представників хорватського національного відродження висвітлювали порівнянно з українською літературою, і надалі залишається відкритою потреба порівняння тематичного змісту, стилістичних особливостей поезії в обох літературах, на що вказував і Дмитро Чижевський, відзначаючи конкретні моделі, образи та інші стилістичні риси поезії в обох літературах [7]. Особливо багатий простір для порівняння становить творчість Тараса Шевченка, який зазнав справжнього тріумфу у хорватській літературі, де виникали перші у південних слов'ян переклади, перше книжкове видання перекладів Кобзаря, коментарі, утворюючи своєрідну хорватську шевченкіану [12].

Другий комплекс порівняльних тем пов'язаний із розвитком реалізму. Як і в українській літературі, у хорватській упродовж другої половини XIX століття три-

вали тенденції романтизму, що відгукувались у реалістів. Порівняння української і хорватської реалістичної прози другої половини XIX століття, коли поруч із захопленням поезією Т. Шевченка не менший інтерес викликала проза Марка Вовчка, Осипа Федьковича, і нині залишається неопрацьованою темою. Крім малих форм, відомих у хорватському середовищі в перекладах, не менш цікава проблема схожих тенденцій у великих прозових формах, що могли б засвідчити, історичні романи Аугуста Шеноа і Пантелеймона Куліша, роман Анатолія Свидницького «Люборацькі» та проблематика прози Еугена Кумичича, регіональна проза таких хорватських прозаїків, як Анте Ковачич, Ксавер Шандор Джалскі, Венцеслав Новак та представники різних регіонів з українського реалізму. Чимало споріднених ідеалів можна побачити в актуалізації національної проблематики Михайла Драгоманова та Анте Старчевича. Постать Івана Франка привертала увагу дослідників – у плані його контактів з хорватською культурою, філологією, зокрема зв'язками з Ватрославом Ягичем [10], у порівнянні хорватського поета Сільвіє Страхомира Краньчевича з творчістю Т. Шевченка [8] або ж однойменних поем «Мойсей» І. Франка і С. С. Краньчевича. Проте багатогранна творчість українського письменника і надалі залишається відкритою щодо простеження аналогій з хорватською літературою в широкому жанровому, тематичному діапазоні. З особою І. Франка пов'язане і суттєве явище у хорватській славистиці, а відтак і україністиці, – звільнення від імперської термінології щодо усвідомлення України і сприйняття її як слов'янського народу з самостійною, самобутньою культурою, всупереч великодержавному дискурсу, що проникав і в іноземну славистику [20]. Не менш виразні аналогії спостерігаються у проблемі співвідношення модерну і традиціоналізму – від декларацій до конкретної творчості в обох літературах на межі XIX–XX століть Хорватські поборники модерну виявляли схожі з українськими поетами переконання щодо належності до модерних тенденцій у європейській літературі, але водночас виступали за необхідність збереження національного колориту і, найголовніше – відданості ідеям національної незалежності, отже, політичної активності. Належність до спільного австрійського кола західноукраїнської і хорватської літератур зумовили певні схожі стилістичні особливості у розвитку письменства модерну [20]. В українському літературознавстві цей період найчастіше іменується модернізмом, а хорватська теорія літератури розрізняє модерн, сецесію від модерністичної стилістики. Саме в період модерну дві літератури виявляють особливо схожі тенденції в ідейних спрямуваннях, у стильових, змістовних виразах, що, на жаль, залишилося поза увагою компаративістів.

Доцільно виокремити в українській поезії представників сецесії як своєрідний національний відгук загальноєвропейських тенденцій, чим українська література ще раз демонструвала свою належність до загальноєвропейського кола із традиційним внесенням національного колориту, і в чому хорватська сецесія може бути і фоном, і аналогом. Можемо помітити низку споріднених явищ у творчості Лесі Українки та Володимира Назора, зокрема у прагненні залучити теми й мотиви світової класики до вітчизняної культури з виразною патріотичною мотивацією [24]; також бачимо функцію міфологічного компоненту як відображення національної своєрідності у стилістиці символізму [24]. Не менш цікавий предмет для порівняння становить проза Михайла

Коцюбинського і Антуна Густава Матоша, зокрема в оповіданнях останнього з виразним імпресіоністським і ліричним осмисленням теми, функції та стилістики пейзажу.

З початку й упродовж першої половини ХХ століття спостерігається поступове зростання динаміки українсько-хорватських відносин, які сприяли взаємному пізнанню літератур, коли крім контактних, спостерігаються деякі схожі явища в літературному процесі, що відкривають простір для компаративних спостережень. Один із впливових чинників, що призводив до контактів, був політичний: за характером і найчастіше виникав не з ініціатив однієї з двох сторін, а більше з третьої – конкретної політичної сили. Це найбільше спостерігається на західноукраїнських землях, що, як і хорватські, входили до Австро-Угорської монархії. Галичина підтверджує ситуацію рухомого пограниччя, зокрема в міграційних процесах, що відбувалися з ініціатив офіційного Відня, коли з кінця ХІХ – початку ХХ століть українське селянство переселилося на хорватські землі. З огляду на напруженість міжетнічних відносин у югослов'янському етнічному конгломераті, переселенці, іменовані у Боснії як «галиціяни», не знаходили як греко-католики зичливого ставлення з боку православних боснійських сербів чи мусульманських босняків. Тому вони більше орієнтувалися на Загреб, якому була підпорядкована греко-католицька церква, що поступово сприяла українсько-хорватському взаємопізнанню [25]. Перша світова війна зосередила увагу хорватів до української Галичини і Буковини, куди спрямовували хорватські вояки «домобрани». Там же опинився і молодий письменник Мирослав Крлежа, який під враженням перебування на фронті в Галичині створив драми «Galicija» і книгу новел «Хорватській бог Марс» [4], що належать до кращих досягнень європейської літератури в засудженні війни. Хоча в українській славістиці висвітлювали відображення української теми у драмах М. Крлежи «Galicja»/«U logogu» [1], поза увагою залишилася проблема порівняння прози антивоєнного змісту, в чому особливо багатий матеріал дають новели В. Стефаніка і М. Крлежи. Такі компарації дали б можливість виявити схожості в ідейних переконаннях, стилістичних особливостях, зокрема у поєднанні реалістичного та експресіоністичного засобів у зображенні людини як жертви війни. Порівняльним дослідженням необхідно увести постать В. Стефаніка до кола найзначніших європейських митців слова у засудженні абсурду війни. Не менше значення має потреба спостереження тематичного змісту, художніх особливостей у зображенні людини села у творчості Ольги Кобилянської, покутської групи і таких хорватських письменників, як Динко Шимунович, Фран Галович, згадувані Владимир Назор і Антун Матош. Також варто зосередитися на певною мірою схожих тенденціях в ідейних особливостях, побудуванні драматичних творів, де простежується поступове наближення до модерних форм і змісту. Прикметно, що з початку 1920-х років драматична творчість Володимира Винниченка стає відомою на хорватській сцені, а дубровницький драматург Іво Войнович – на сцені Львова. Таке взаємопроникнення відбувалося не лише завдяки політичним чинникам, коли українська еміграція, як і російська, опинялася після 1917 року на югослов'янських землях, але й завдяки подібностям у розвитку обох літератур. Вони виявляють спільний рух до загальних європейських течій і напрямів у літературі й мистецтві. Спостерігається зацікавленість подіями в радянській культурі,

але й розчарування, в чому показові майже подібні періоди творчості В. Винниченка й М. Крлежи, що бачимо зокрема після «Подорожі в Росію 1925» останнього.

Наступні десятиріччя, з початку 1930-х років, позначені зростанням політичних, ідеологічних розмежувань у європейському суспільстві, а відтак і в літературі, що відобразилося у деяких схожих явищах в українській і хорватській літературах. Тоталітарні режими своєю пропагандою, ідеологічною міфологією втягували до свого світоглядного простору європейську інтелігенцію. В хорватському суспільстві відбувається поляризація на прихильників так званої соціальної літератури або на прибічників нації, що здійснювалося як резонанс на заклики зазначених режимів. Представники першого напряму перебували під впливом радянської ідеології з нерідко трагічними завершеннями долі, в чому показові постаті Ярослава Галана та Аугуста Цесареца. Водночас із поширенням радянської пропаганди у 30-х роках пошвидко вийшли відносини зі західноукраїнськими осередками, звідки приходила інформація про реальність радянської ідеології, перш за все баченої крізь призму репресій в Україні. Український чинник хоча і не настільки впливовий, як згадані тоталітарні пропаганди, відігравав свою роль у формуванні уявлень про радянську дійсність. Окрім політичної ангажованості, значний інтерес становить творчість митців, що перебували за межами ідеологічних декларувань, у чому цікава постать Богдана-Ігоря Антонича. Його поезія стає відомою в Хорватії з початку 1980-х років завдяки компаративним працям відомого славіста, як Александар Флакер, що, вірогідно, через польське посередництво залучав поетичні приклади митця до своїх порівнянь [11]. З публікацією перекладів поета в Хорватії відкрилися можливості для аналізу його творчості в контексті хорватської літератури. Це засвідчує поезія Мирослава Крлежи [11] та Атуна-Бранка Шимича [27], що потребує подальшої розробки.

Радянське вторгнення в Західну Україну перериває з 1939 року канали до того динамічних комунікацій з хорватськими інтелектуальними колами. Саме через українське посередництво посилюються уявлення про антиукраїнську суть радянського режиму. Оскільки в хорватському середовищі зміцнюється ототожнення політичної долі українців з хорватською, це сприяє збільшенню інтересу до української літератури, що відбувається у складних процесах політичних розмежувань. Упродовж війни 1939–1945 років остаточно визначаються конфронтуючі сторони – про-радянська, прогерманська, але й за наявності тих, що або не декларували належність до певної партійності (М. Крлежа) або ж без декларувань пов'язували втілення ідеалу національної незалежності з діяльністю певної ідеології. В кожній із зазначених структур можна знайти аналогії в українському суспільстві, тому хорватський та український контексти, взаємодоповнюються при порівнянні літературних явищ. У хорватській літературі також були схожі періоди до тих, що в українській літературі визначаються як «На більшовицький стрій...», «Під вогнем і смерчем» [2].

Період, образно визначений в українській літературі як «Немов пройшла чума...» [2] і який також у певних формах тривав у хорватському середовищі у 1945–1950 роках, приносив у «залізному потоці» радянської ідеологічної інтервенції перекладену з російської літератури соцреалізму. Остання мала своїх апологетів у югослов'янському

суспільстві ще з 1930-х років, зокрема у масовій популярності роману Миколи Островського «Як гартувалась сталь». Зроблений у 1945–1949 роках переклад з російської трилогії Олеся Гончара «Прапорonoсці» міг би становити певну паралель з хорватською прозою того ж часу на тему антифашистської боротьби, проте з конфліктом Тіто–Сталін у 1948 році хорватська література отримує захист від радянського напливу й поступово переорієнтовується на західні моделі. З 1950 року, коли посилюється модернізм у хорватському культурному просторі, український, стиснутий соцреалізм, становить пустелю щодо порівнянь, але відкривається досить багатий для компарацій простір літератури між вигнанням і діаспорою. Незважаючи на декларований розрив зі сталінізмом, югославський комуністичний режим проводив не менш жорстоку політику щодо «хорватського націоналізму», ліквідацію діячів культури в еміграції, де хорватська література розвивалася в обставинах, близьких до української у вигнанні.

Українська література привертає увагу в Хорватії з виникненням шістдесятників, зацікавленість яких західним модернізмом має аналоги у схожих тенденціях у хорватському модернізмі з 1950-х років, зокрема з письменниками групи *круговаши*, іменованої за часописом «Krugovi», які становлять інтерес як можлива паралель у процесі звільнення від ідеологічних догм і сприйняття західної естетики [24, 219–230]. Репресії щодо українських шістдесятників та їхня доля також мають аналогії в репресіях комуністичного режиму щодо хорватської весни 1970 року. Після застою, що характеризує і стан у можливостях порівнянь, на початку 1990-х років розпочинається бурхливий період розпаду соціалістичних державних конгломератів і ствердження ідей незалежності. Вимальовуються схожі позиції: письменник і політичний процес, митець у державотворчих структурах, письменник-дипломат та інші моделі. З іншого боку, в середовищах, що заперечують ідеали самостійності, формуються типології: письменник – апологет шовіністичної ідеології, виразник зла, підбурювач, ініціатор етнічного антагонізму, ідеолог неоімперіалізму, що також має численні приклади на пострадянському і постюгославському просторах.

Сучасна українська література в її динамічному розвитку може становити особливий інтерес як постколоніальне письмо в його стилістичному, жанровому розмаїтті. Така українська динаміка, можливо, відрізняється силою національного вираження, свободою у порівнянні з хорватським літературним процесом, де в осмисленні повоєнних травм письменник все більше стикається з розчаруванням щодо стану суспільства, що отримало незалежність, але й не ідеал правди, до загальних розчарувань сучасної людини в умовах кризи. Наскільки українська ситуація відображає подібні моральні кризи, показали б спостереження, які потребують відповідних спостерігачів-дослідників з України і Хорватії, яких і надалі бракує.

У цій студії окреслено контури певних аналогій на різних історичних етапах розвитку української та хорватської літератур, які вказують на потребу порівняльних досліджень цих літератур як своєїрідну константу, що зберігає чимало неопрацьованих напрямів, і що можуть привести до цікавих узагальнень. Певною мірою конкретизовані в хорватській україністиці [24, 249–260] окреслені аспекти порівняльних досліджень потребують взаємних зусиль української і хорватської славістики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Дзюба-Погребняк О. І. У таборі / Галичина М. Крлежі: галицький акцент хорватської драми / О. І. Дзюба-Погребняк // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті Леоніда Булаховського. – К., 2012. – Вип. 17. – С. 162–169.*
2. *Ільницький М. Драма без катарсису / М. Ільницький. – Львів, 1999.*
3. *Криль М. Слов'янські народи Австрійської монархії: освітні та наукові взаємини з українцями. 1776–1867 / М. Криль. – Львів, 1999.*
4. *Крлежа М. Хорватський бог Марс / М. Крлежа ; (пер. з хорв. С. Панько). – К. : Дніпро, 1968 : 2-ге вид., 1981.*
5. *Пащенко Е. Н. Владимир Назор и фольклоризм в хорватской литературе. – К. : Наукова думка, 1983.*
6. *Пащенко Є. До порівняльного вивчення граматики Юрія Крижанича та Мелетія Смотрицького / Є. Пащенко // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського : збірник наукових праць. – К., 2006. – Вип. 6. – С. 118–127.*
7. *Чижевський Д. І. Порівняльна історія слов'янських літератур / Д. І. Чижевський. – К., 2005.*
8. *Ющук І. С. С. Кранчевіч і Тарас Шевченко / І. Ющук // Hrvatska // Ukrajina. Kulturne veze od Jadrana do Dnjepra. Dvojezično hrvatsko-ukrajinsko izdanje. Priredio Eugen Paščenko. – Zagreb : Most, 1996.*
9. *Antonyč B. I. Most iznad vremena / Bogdan Igor Antonyč ; пер. з укр. / Ucrainiana croatica, knjiga 7. – Zagreb : Udruga hrvatskih ukrajinista, 2011. – S. 97–108.*
10. *Flaker A. Od taljiga života do velikog putovanja. Ukrajinski pjesnik na stilskom razmeđu / A. Flaker // Antonyč B. I. Most iznad vremena / Bogdan Igor Antonyč // Ucrainiana croatica, knjiga 7. – Zagreb : Udruga hrvatskih ukrajinista, 2011. – S. 97–108.*
11. *Galyk V. Ivan Franko i hrvatska kulturna baština / V. Galyk // Ucrainiana croatica, knjiga 9. – Zagreb : Udruga hrvatskih ukrajinista, 2012.*
12. *Hrvatska ševčenkiana. Priredio Jevgenij Paščenko // Ucrainiana croatica, knjiga 6. – Zagreb : Udruga hrvatskih ukrajinista, 2011.*
13. *Hrvatska / Ukrajina. Kulturne veze od Jadrana do Dnjepra. Dvojezično hrvatsko-ukrajinsko izdanje. Priredio Eugen Paščenko. – Zagreb : Most, 1996.*
14. *Katičić R. Božanski boj. Tragovima svetih pjesama naše pretkršćanske starine / R. Katičić. – Zagreb, 2008.*
15. *Katičić R. Zeleni lug. Tragovima svetih pjesama naše pretkršćanske starine / R. Katičić. – Zagreb, 2010.*
16. *Katičić R. Gazdarica na vratima. Tragovima svetih pjesama naše pretkršćanske starine. – Zagreb, 2011.*
17. *Paščenko E. Etnogeneza i mitologija Hrvata u kontekstu Ukrajine / E. Paščenko. – Zagreb, 1999.*
18. *Paščenko J. Od Kijeva do Poljica. Tragom prastarih migracija / E. Paščenko // Ucrainiana croatica, knjiga 5. – Zagreb : Udruga hrvatskih ukrajinista, 2010.*
19. *Paščenko J. Preporod i romantizam u stvaranju nacionalnog identiteta: ukrajinsko-hrvatske paralele / E. Paščenko // Komparativna povijest hrvatske književnosti. Zbornik radova XIV. Romantizam – ilirizam – preporod : наук. зб. – Split. – Zagreb, 2012. – S. 95–109.*
20. *Paščenko J. Slavisti imperiji. Vatroslav Jagić između Galicije, Malorusije i Ukrajine / E. Paščenko // Ucrainiana croatica, knjiga 4. – Zagreb : Udruga hrvatskih ukrajinista, 2010.*
21. *Paščenko J. Ukrajinska filologija i prijevodi hrvatskih glagoljičkih knjiga na crkvenoslavenski jezik // Riječ. – 2007. – N. 3. – S. 58–82.*

22. *Paščenko J.* Ukrajinska i hrvatska književnost u austrijskom i postaustrijskom krugu: povijesni okvir i književne poredbe / E. Paščenko // Poetika i politika kulture nakon 1910. Godine : Zbornik radova. – Split-Zagreb : Književni krug, Odsjek za komparativnu književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2011. – S. 90–106.
23. *Paščenko J.* Ukrajinski element u gramatickim radovima Jurja Križanica / E. Paščenko // Fluminensia. Časopis za filološka istraživanja. – 2007. – N 2. – S. 25–48.
24. *Paščenko J.* Ukrajinsko-hrvatske književne poredbe / E. Paščenko // Split : Književni krug, 2010.
25. *Paščenko J.* Ukrajinsko pitanje u Jugoslavijama. Politički kontekst hrvatske ukrainistike / E. Paščenko // Desničini susreti 2009. Zbornik radova. – Zagreb : Filozofski fakultet, 2011. – S. 221–235.
26. *Paščenko J.* Vladimir Nazori z ukrajinske perspektive / J. Paščenko // Ukrajinsko-hrvatske književne poredbe. – Split : Književni krug, 2010. – S. 147–166.
27. *Užarević J.* Teret neba. (O lirici Bogdana Igora Antonyča) / J. Užarević // Antonyč B. I. Most iznad vremena / Bogdan Igor Antonyč // Ucrainiana croatica, knjiga 7. – Zagreb : Udruga hrvatskih ukrainista, 2011. – S. 111–126.

*Стаття надійшла до редакції 12.09.2012
Прийнята до друку 17.12.2012*

SOME ASPECTS OF COMPARATIVE STUDYING OF UKRAINIAN AND CROATION LITERATURES

Evgen PASHCHENKO

*University of Zagreb,
14, Trg marsala Tita, HR-10000, Zagreb, Croatia,
e-mail: yevgpashchenko@hotmail.com*

We noted some aspects, in particular the period of romanticism and realism in need of a comparative study of Ukrainian and Croatian literatures. In the literature of the twentieth century there are some analogies that need coverage. Rich material for comparisons is given by representatives of modern literature, expressionism. Especially it concerns the image of the First World War. Similar trends in the development of drama at the 1920's, in the fate of writers who admired the totalitarian ideologies of the 1930s, in the literature of exile after 1945 need studying. Manifestation of modern problems caused by globalization enables new space for comparisons.

Key words: Ukrainian-Croatian comparison, Taras Shevchenko, Myroslav Krležha, Vasyl Stefanyk.

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ СРАВНИТЕЛЬНОГО ИЗУЧЕНИЯ УКРАИНСКОЙ И ХОРВАТСКОЙ ЛИТЕРАТУР

Евгений ПАЩЕНКО

*Загребский университет,
ул. маршала Тита, 14, Загреб, HR-10000, Хорватия,
e-mail: yevgpashchenko@hotmail.com*

В необходимости сравнительного изучения украинской и хорватской литератур указано на некоторые аспекты, в частности периода романтизма и реализма. Отмечены отдельные аналогии в тенденциях развития литературы XX века – в стиле модерн, экспрессионистов, особенно на тему Первой мировой войны. Также заслуживает внимания сопоставление некоторых особенностей в развитии драматургии 1920-х годов, изучение судеб писателей в их апологии идеологий тоталитарных режимов 1930-х годов; творчества в политической эмиграции после 1945 года. Новые возможности для сравнений открывает осмысление современных проблем, которые приносит процесс глобализации.

Ключевые слова: украинско-хорватские сравнения, Тарас Шевченко, Мирослав Крлежа, Василий Стефаньк.